

Synpunkter på Program för fördjupning av översiktsplanen: Centrala Danderyd

Danderyd 2016

I slutet av 1800-talet skapades Djursholm utifrån ett helhetstänkande vari ingick infrastruktur, kommunikationer (Roslagsbanan), skola, service, mm. Än idag präglas kommunen av den arkitektoniskt värdefulla och vackra villastaden i öster och söder samtidigt som det tillkommit mer bebyggelse i väster mot Edsviken. Värdefulla grönområden som Ekebysjön och Rinkebyskogen har till stor del bevarats liksom andra betydelsefulla naturområden som Ösbysjön, Nora träsk och Sättra ängar vilka alla gynnar den biologiska mångfalden och människors rekreationsbehov.

Men E18 skär tvärs igenom kommunen som en mur mellan kommundelarna i öst och väst samt är en stor källa till buller och föroreningar. Sverigeförhandlingen har väckt tankarna på att riva denna mur, låt oss ta vara på den chansen och skapa en förenande och sammanhållen kommun både fysiskt och socialt.

Från 50-talet har det byggts många flerbostadshus i Danderyd, idag är ca halva bostadsbeståndet sådana. Ändå har kommunen kvar sin karaktär av grön villaförort, vilket vi ska värna om. De kommunala hyresrätterna har dock sålts vilket idag skapat en brist och begränsning för att kunna erbjuda blandade boendeformer för olika kategorier av invånare i önskad omfattning.

Danderyd 2050

Villastaden ska bevaras men i det tomrum som uppstår om E18 läggs i en ”lång tunnel” kan vi bygga en tät och levande stad som tar vara på våra behov av bostad, arbete, social samvaro, kultur och handel. Samtidigt behöver vi återupprätta de ekologiska samband som brutits mellan våra särskilt värdefulla grönområden Rinkebyskogen-Ekebysjön-Altorsparken

Förutsättningar

Danderyd har ett ypperligt läge för att bli en attraktiv del av centrala Stockholm med närhet till högskolor och Stockholms innerstad på cykelavstånd och med tillgång till bra kollektivtrafik samtidigt som vi har en unikt fin natur med mycket vatten och grönområden för att vara så storstadsnära. Det förenar vad många anser utgöra grunden för god livskvalité. Vi kan idag initiera ett samhällsbygge som 2050 framstår som ett föredöme.

Ändamål

Centrala Danderyd 2050 ska vara en mötesplats på alla plan. Med bostäder, arbetsplatser, handel och kultur i centrum skapas fysiska möten mellan människor och trafiknoden vid Danderyds sjukhus blir ett nav med förgreningar i olika trafikslag och riktningar såväl lokalt som regionalt.

En tunnelförläggning av E18 innebär även att korridorer kan öppnas upp mellan grönområdena för att återupprätta de gröna sambanden vilket gynnar den biologiska mångfald och ekosystemtjänster, funktioner som är livsviktiga/nödvändiga för oss människor.

Egenskaper

- Det ska vara enklare att ta cykeln eller bussen än bilen för lokala transporter. Prioritera bussar, cyklar och gångtrafikanter i gaturummet. Avståndet till busshållplatsen ska inte vara längre för de boende än till parkeringsplatsen.
- Barnperspektivet ska prioriteras vid utformning av allmänna ytor och barns behov av lek, barnomsorg och skolor.
- Ett holistiskt tänkande bör präglade utformning av stadsrummet; de offentliga rummen ska tillsammans med de kommersiella delarna samverka för att ge trygghet och stimulera den sociala kontakten mellan medborgarna.

Målet bör vara att skapa en levande stad med grönska, biologisk mångfald, ekosystemtjänster, människa i centrum, jämställdhet och goda transporter. Närhet och blandning är ledord. En mångfald av upplåtelseformer, t ex kooperativa hyresrätter, privata hyresrätter, kommunala hyresrätter och bostadsrätter behöver säkerställas.

Bygg säkra och trygga gång- och cykelbanor, inte som idag kombinerade gång-cykelbanor. De ska vara helt separerade och cykelbanor medgenomfartstrafik ska ha särskilt utrymme för snabbcykling. Bygg ihop inte isär kommundelar och människor, centrala Danderyd får inte bli en ny ”mur”. Bygg mångfunktionellt, inte bara för bostäder utan även för arbete, kultur, rekreation mm
Bygg flexibelt; byggnaderna ska kunna anpassas till nya användningsområden (husen står under lång tid)
Bygg med hållbara byggnadskonstruktioner av förnybart material, framför allt trä
Gör naturliga mötesplatser för boende, yrkesveksamma och besökare
Skapa rekreativa miljöer för fritid och avkoppling

Grundbultar

I det stråk som utgör E18/Centrala Danderyd finns idag två utpräglade ”funktioner”, dels Danderyds sjukhus och dels Mörby centrum. I Danderyd 2050 kan dessa förstärkas så att området vid Danderyds centrum blir ett kluster för vård och hälsa samt Mörby centrum ett kluster för kultur, service och handel. Danderydsberg präglas av handel och tjänsteutbud vilket kan förstärkas samt rymma fler bostäder. I området norr om Danderydsberg upp till och med Enebyängen är det av yttersta vikt att ett tillräckligt brett grönt samband upprättas mellan Rinkebyskogen och Altorpsskogen/Ekebysjön.

Tre ”grundbultar” behöver särskild uppmärksammas:

- Infrastruktur

En fortsatt ändlös utveckling med privatbilar för resor till och från arbete är orimlig. Redan dagens trafikintensitet överstiger vad klimat och hälsa tål. År 2050 måste därför längre jobbresor huvudsakligen ske med kollektiva färdmedel eller cykel och trafikstråken vara anpassade därefter.

Att tunnelförlägga de ”transkommunala” vägtransporterna är utmärkt men de ska i huvudsak vara till för nyttotrafik och då inte privatbilar till och från jobbet. Infartsparkeringar längre ut i norrortskommunerna kombinerat med bra kollektivlösningar frigör vägbanor för snabbussar till och från centrala Stockholm, bussarna ska vara fossilbränslefria.

Danderyds sjukhus är redan idag en betydande kommunikationsnod och bör förstärkas som sådan. De bussar som kommer via tunneln ska snabbt och smidigt kunna angöra kommunikationsnoden och möjliggöra direkta övergångar mellan Roslagsbanan, tunnelbanan och bussar (lokala och regionala). Att därvid flytta Roslagsbanans hållplats närmare sjukhuset är fördelaktigt. Kommunikationsnoden behövs inte bara för omstigning utan även för att Danderyds sjukhus är en viktig besöks- och arbetsplats samt Mörby centrum ett besöksmål för handel, kultur, nöje, mm.

Den fördjupade översiktsplanen bör samtidigt inkludera en förlängning av tunnelbanan norrut, liksom tillkommande tunnelbanestationer.

Kommunikationsbehoven lokalt i Danderyd ska vara löst så attraktivt att det är enklare att åka kollektivt, gå eller cykla än att åka bil. Privatbilism blir undantag och cyklar ett betydande inslag i gatubilden.

Förorenat dagvatten är ett stort problem i Danderyd. En betydande del kommer från E18 och med en tunnelförläggning måste omhändertagandet av trafikens föroreningar ske på ett ansvarsfullt sätt. Men dagvatten kommer även från övriga trafikleder, parkeringar mm i Danderyd samt från byggnader. Dagvattnet från dessa ska åtgärdas nära källan och inte fortsätta att belasta kommunens vattendrag och sjöar samt Edsviken och Värtan.

- Stadsrum

Idag sker stor inflyttning till Stockholmsregionen och behovet av bostäder är stort. Danderyd ligger nära Stockholms centrum samtidigt som det finns god tillgång på grönområden och stränder som behövs för att vara attraktivt som boplatser. Bostäder, arbetsplatser och rekreationsområden ska integreras, bebyggelsen vara varierad och upplåtelseformerna för bostäder blandas. Stadsrummet ska stimulera till kontakt mellan de boende, oberoende av ålder och inkomst. Ett brett utbud av vård, utbildning och omsorg är självklart för att stadsrummet ska utgöra den helhet som behövs till en blandad befolkning.

De bostäder som byggs ska vara ”mänskliga” i utformning och placering, inga kaserner som trängs ihop liksom vissa delar av Stockholms innerstad. Tillgången till dagsljus och skydd från direkt insyn ska beaktas. Upplåtelseformen ska präglas av mångfald.

Arbetsplatserna ska ha nära och god tillgång till kollektiva transportmedel samt bra cykelstråk. Parker och grönområden är också viktiga ingredienser för att bidra till att göra arbetsplatser attraktiva.

- Ekosystem

Våtmarker är ett naturligt reningssystem som även buffrar vatten och minskar översvämningssproblemen. Att värna om de få befintliga våtmarkerna måste därför ha högsta prioritet men detta räcker inte. Förstörda våtmarker behöver restaureras och nya anläggas.

Rösjökilen är den av Stockholms gröna kilar som främst berör Danderyd (alla kilar hänger dock ihop). Rinkebyskogen, Altorpsskogen och Ekebysjöns naturreservat är utpekade som kildelar men även andra områden berörs som t ex Sättra ängar. För att kilarna ska fungera ekologiskt krävs obrutna samband mellan dessa områden. Sambanden har allvarligt skadats i Danderyd pga okända exploateringar. Vid en tunnelförläggning av E18 skapas möjligheter att återupprätta dessa samband och då inte enbart som gräsmattor och alléliknande trädplanteringar utan med verklig naturmark som möjliggör spridningskorridorer för såväl växter som djur. En möjligheten till att förbinda Rinkebyskogen med Altorpsskogen är från alldeles söder om Enebyängen till norr om ”tennistomten”. Detta utrymme måste säkras som grön korridor. Fler ställen bör utredas för att tillföra sk Ekodukter.

Genomförande

När vi bygger den täta staden i centrala Danderyd ska vi i markanvisningar ställa de krav som präglas av modern och hållbar stadsbyggnad:

- sätt tak på hur mycket CO2 ett bygge får släppa ut både under byggtiden och hela dess livslängd

- passivhus och byggnader med trä som byggstomme, väderstrecksorienterade tak för solceller och gröna tak där solceller inte passar
- planera för intelligenta och miljövänliga infrastystem till uppvärmning, VA och sophantering/återvinning
- ställ krav på varierad och begränsad byggnadshöjd, mänsklig skala är högst fyra våningsplan sedan förloras upplevelsen av markkontakt och samtidigt uppstår dagsljusproblem
- begränsa bilåkandet med låg P-norm och en mobilitetsplan, gynna bilpooler
- blandade boendeformer (hyresrätter kommunalt, kooperativt och privatägt, bostadsrätter, mm)

Handlingskraft

Hur ser samhället ut 2050? Tillgången på råvaror? Teknisk utveckling? Klimatpåverkan?

Det enda vi vet är att det då finns fler människor i Danderyd.

Att inte göra något åt E18 blir ett svek mot kommande generationer. Ökad trafik och därmed mer buller, luftföroreningar och förstörda sjöar och vattendrag. Dessutom ökad trängsel och längre restider, permanent bostadsbrist och en stigande medelålder hos kommuninvånarna.

Det samråd som har påbörjats behöver fortsätta men med en bredare dialog där alla parter ingår; näringsliv – medborgare – ideella organisationer – myndigheter – politiker tillsammans. Alla har något viktigt att tillföra varandra.

Genomförandet kommer på kort sikt att bli en ekonomisk belastning men återbetalar sig på lång sikt om det genomförs på ett förnuftigt sätt och med medborgarnas intressen i första rummet. Kommunen ska behålla ledartröjan och inte lämna över till privata intressen att styra utvecklingen.

Ett kraftfullt verktyg för kommunen är att ställa vägledande preciserade krav vid markanvisning
Ta vara på möjligheten att bygga socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbart.

Danderyd, den 16 oktober 2016

Miljöpartiet de gröna i Danderyd
Kjell Rosén

Kevingeringen 83
182 50 Danderyd
E-post: kjell.rosen@gmail.com
Mobil: 070-7714 248